

נטפי דמע אחר הסתלקותו של גאב"ד טבריה זצוק"ל

תולדות

★

סיפר הרב שלמה ידידי שליט"א מזכיר בית הדין טבריה - צפת, במשך עשרות שנים: בדאגתו של מורנו הרב זצוק"ל על משמר התורה וההלכה, הייתה לו אחריות ציי-בורית גם על נושאים שכביכול אינם קשורים ישי-רות אליו, אלא היו באחריות של רבנים אחרים. דוגמה לכך, אחת מיני רבות היה במערכת שחיטה מסוימת שהייתה בעיר תחת כשרות אחרת, פעם נכנס הרב זצוק"ל לשם ושאל את השוחט כמה שאלות פשוטות, ונוכח לדעת כי השוחט אינו יודע את ההלכות על בורים, אז ישב איתו הרב ולימד אותו את כל ההלכות ודקדוקיהם, ובדק אותו כי מעכשיו ואילך ידע לעשות הכל על פי ההלכה, ומאז במשך כשלושים שנה היה נכנס הרב זצוק"ל פעם בשבוע בהפתעה לבדוק שמערכת השחיטה מתנהלת כהלכתה, כיון שהיה גברא דמסתפינא מיניה, ברגע שידעו צוות השוחטים והבודקים במקום כי הוא יכול להיכנס לבודקם, הם כבר דאגו להקפיד ביתר שאת על כל הלכות השחיטה.

כמובן שהטרחה הגדולה להגיע ולבדוק את מערכת השחיטה המדוברת, גזלה ממנו זמן ועמל רב, וכאמור זה לא היה באחריותו כלל ולא קיבל מזה כלל שכר כלשהו, אך בדאגתו על משמר ההלכה דאג לרמה הכשרותית של המקום במשך כשלושים שנה.

★

סיפר הגאון רבי צבי בן יעקב שליט"א דיין בביה"ד תל אביב: הגאון האדיר זצ"ל, היה 'הרב של הדיינים' בארץ ישראל, כל רו לא אניס ליה בגאונות מבהילה והוא ידע הכל בבהירות. פעם התבטא כי תפקיד של דיין זה גם לדאוג שבני הזוג לא יתגרשו כשלא צריך. מקרים רבים אירעו בהם הרב זצוק"ל הציל ממש בתיים שלמים, לאחר שבני הזוג הגיעו והביעו רצונם להתגרש, מיד נכנס לעובי הקורה ובתחבולות שונות וחכמה עד אין חקר, הוא הצליח להניאם ולהשיב את שלום הבית. הגאון שליט"א מוסיף כי בנושאים רבים ושו-נים, היה ידוע בקרב הדיינים כי רק הרב זצוק"ל בתקיפות שלו ובעוצמה שלו, יוכל לפעול בהם בהצלחה, מה שאחרים לא יכולים.

★

מר יגאל ביבי ראש העיר לשעבר של טבריה, זכה לתמיכת הרב זצוק"ל בהתמודדותו לראשות העיר. בזמנו היה איחוד של מפלגות דתיות, וכ-נגרם היה מועמד חילוני מטעם מפלגת הליכוד, והגאון הגדול זצוק"ל תמך במר ביבי שהוא אדם שומר תומ"צ, והיה שומע להוראות הרב זצ"ל. בבית האבלים סיפר יגאל ביבי כי כליל הבחי-רות, אמר לו הרב זצוק"ל שהוא לא ישן כל הלילה, ועמד להתפלל שלא יבחר המועמד החילוני מכיוון שבחזירתו תגרום לפגיעה גדולה בתורה הקדושה, ובבוקר כאשר שמע שהמועמד שומר המצוות נבחר הוא היה שרוי בשמחה גדולה.

לאחמ"כ פנה הרב זצ"ל לראש העיר ללמוד עמו בחברותא גמרא, וכך הייתה לגאון הגאונים מרא דכולא תלמודא קביעות עם ראש העיר ללמוד בח-ברותא גמרא מידי שבת בשבתו במשך שעה, וכך זכה לסיים עם הרב שתי מסכתות. כמובן שהלי-מוד המשותף ואור התורה שהאירה על ראש העיר, סייעה לו ונתנה לו כוח ועצמה רוחנית לעמוד על המשמר ולשמור יותר על כל עניני הדת בעיר.

★

סיפר הרב שויצר שליט"א כי הוא זוכר את המינוי של הגאון הגדול זצוק"ל לרב העיר טבריה, לפני ששים ושלוש שנה כאשר הוא הגיע לטבריה, והיו קצת מזקני העדה שהביעו חשש שמא הוא רב מידי צעיר.

אולם לאחר שפצה פיו ונשא דרשה בדברי תורה והלכה בפעם הראשונה, נוכחו הכל לדעת כי מדובר בגברא רבה גבוה מכל העם, אשר גאונותו וצדקותו נדירה בדורנו, והכל הביעו התפעלות < המשך בעמ' 10

שליט"א:

זכורני לפני כמה שנים אחד הרבנים בטבריה דיבר שהטבילה בערב ראש השנה הרבה פחות חשובה מהטבילה בערב שבת, והוא רואה במ-ציאות הפוך שמזלזלים בטבילה של ערב שבת ולא בשל ערב ראש השנה. סבא זצוק"ל ששמע זאת, נדרך מיד ותמה כיצד רב אומר כזה דבר ולא מתבונן במה שהוא אומר, והרי אנשים שעושים כן זה אנשים שמתעוררים בתשובה בערב ראש השנה ורוצים להיטהר, ומ-רגישים איזה טהרה ותשובה ע"י המקוה, ועכשיו במה שהוא אומר דברים כאלו הוא מקוה מהם את הרגש הטהור שיש להם בטבילה זו.

★

הרב זצוק"ל היה אומר שסביו הגאון המקובל רבי חיים לייב אויערבאך זצוק"ל היה דרשן, אך הוא עצמו איננו דרשן, אולם מעת לעת הוצרך לדבר בפני קהל מרעיתו, אך לפני התקיעות באופן מיוחד אעפ"י שהיה מצופה ממנו לדבר, הוא לא היה מסכים לדבר, כי לפני התקיעות הרגילות היא שכל האנשים חושבים לעצמם כל מיני מחשבות של תשובה, וכל אחד חושב על החיזוקים שלו, ואמר הרב זצ"ל שאם הוא ידבר דרשה אז הוא יצמצם את כל המחשבות שלהם לדרשה.

בעשרת ימי תשובה מנהג טבריה להגיד את כל ספר התהילים בשבת, הייתה שבת שהרב היה שרוי בחולשה גדולה, אך כל הצהרים היה בדאגה מאמירת התהילים, שהרי יש מנהג בעיר להגיד תהילים, ולא נשאר מהמנהג הזה כמעט אף אחד רק הוא מחזיק בזה ואם הוא לא יגיד יתבטל המנהג, ולכן במאמצים גדולים מתוך חולשה גדולה היה מקפיד לשמור על המנהג של העיר ולומר את כל ספר התהילים.

על משמר הרבנות

לאורך כל ימי השבעה מגיעים לפקוד את הבית הגדול שממנו יצאה תורה והוראה לבית ישראל, גדולי תורה, רבנים ויושבי על מדין, אשר חבים את שרתם לגאון הגדול זצוק"ל, ואשר במשך עשרות שנים נועצו על כל דבר קטן כגדול בענייני הנהגה עם צאן מרעיתם, בענייני כשרות המאכלים והבית, עם גאון הגאונים זצוק"ל.

מרבית רבני הישובים המגיעים לבית האב-לים ודומעים את לכתו של רבם ומנהיגם האהוב, הינם רבני עיר וישובי הגליל והגולן, בפי כולם יש עדויות לרוב על אחריות בלתי נתפסת של הרב זצוק"ל על כל דבר תורה ויהדות. בזה אחר זה מתבטאים הרבנים: "הרב זצ"ל היה הרב של כל הצפון, כל שאלה הגיע אליו להכרעתו הבהירה, עד אחרית ימיו ממש.

רבנים נוספים כגון הגאון רבי מרדכי דב קפלן שליט"א רב העיר צפת והגרי" קירשטיין שליט"א מהעיר קרית שמונה ועוד, העידו כי בזכותו של הרב זצוק"ל הם הוכתרו לרבנים, בכדי שיוכלו לזכות לעמוד על משמר ההלכה אל מול גורמים שונים שניסו לחבר ולשלוח יד בכרם בית ישראל.

★

הרה"ג הרב נשר שליט"א רבו של ישוב 'הזור-רעים' סיפר בהתרגשות בבואו לנחם את בני המשפחה:

במשך כעשרים וחמש שנה, אשר כל ענייני המושב בנויים על הרב זצוק"ל, הכל בשיתת עין נפלאה ומבהילה על כל פרט ועל כל מכשול שמתעורר, הוא לימד והדריך אותנו כיצד לעשות את העירוב של הישוב בהידור כהלכתו, התר-מות והמעשרות, מערכת השחיטה על הלכותיה, פריטה ודקדוקיה, הכל היה מגיע לשולחנו של מורנו הרב זצוק"ל ומוכרע על פיו הק'.

לא רק בשביל שאלות שנתחדשו מעת לעת היו מגיעים ללשכת הגזית לחלות פניו ולשאול דבר ד' זו הלכה, אלא את כל הבסיס לבנות ולה-קים את מערכות הדת והכשרות בעירנו, הכל הוא ברק בבדיקה אחר בבדיקה, באכפתיות אינסופית, שבאמת הממונים על הדברים יודעים את ההלכות בשלמותם ועל פי זה נוהגים ופועלים.

★

"הייתי נכנס לשאול שאלות את הרב בענייני הפרטיים", מספר אחד המנחמים, "בין השי-תין שם הרב ליכו לכך כי אינני יודע לכתוב כפי הנדרש, אלא עם שגיאות כתיב, הרב בפקחותו העצומה החל ללמד אותי כבדרך אגב יסודות בכתיבה, כיצד מתבטאים בכתב, הכל בטובת עין ללא שארגיש בפחיתות כבוד".

★

כידוע, מינויו לרב העיר טבריה, נפל עליו בה-פתעה גמורה והוא כבן עשרים ושלוש שנים. מיד לאחר שנתמנה לרב היה עליו להיבחן לרבנות, במוחו הגאוני הוא שינן במשך כשלושה חדשים את כל דברי הר"ן והרא"ש של ג' סדרים.

★

לצד תקיפותו הנודעת בענייני הנהגה ועמי-דה על משמר התורה וההלכה, נודע לכל הסו-בבים אותו ברגישות לכל דבר מצווה, לפני כל מצוה שהיה מקיים היה מכין עצמו לכך ומקיימה בשמחה עצומה ובהתבוננות נרגשת ומעמיקה. מקורביו מעידים כי כליל ראשון של סוכות לא היה מצליח להירדם מההתרגשות לקראת קיום מצוות ארבעת המינים מדאורייתא.

★

סיפר אחד מעובדי יקב רמת הגולן, מקום אשר היה עשרות רבות בשנים תחת פיקוחו הכשרותי של הגאון הגדול זצוק"ל, כי במשך שנים היה מלווה את הרב בביקוריו התכופים ביקב, והוא מעיד כי לפני כל פעולה או תיקון שהיה נדרש לעשות במסגרת הפיקוח הכשרותי על היקב, היה הרב זצוק"ל נעמד בהתרגשות לאמירת תהילים ול-תפילה, כשהוא מכין את עצמו שלא יכשל חלילה בעבודת הקודש ולא יכשלו בו אחרים חלילה.

סיפר נכדו הרה"ג רבי אריה ליב אויערבאך שליט"א: בבית החיים של טבריה היה מחסור בק-ברים, ולכן היו מוכרים כל קבר בהרבה מאוד כסף, היה מקרה ואחד העובדים הכנים טרקטור לבית הקברות, וחפר בקברים כדי לפנות מקום שיהיו עוד קברים וכך יוכל למכור זאת בכסף מלא. אדם ירושלמי אחד שהסתובב בדיוק באותו זמן בבית הקברות, ראה פתאום טרקטור בבית הקברות, וזה מאוד החשיד אותו מה צריך טרקטור בבית הקברות? אדם ניגש למקום וראה שם הרבה עצמות, מיד לקח דליים ומילא אותם עצמות. אותו אדם התקשר לבד"ץ העדה החרדית שיריעשו את העולם, אך ראב"ד העדה"ח הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א אמר כי קודם צריך להודיע למרא דאתרא, ואכן ר' משה התקשר לסבא לעדכן אותו בענין.

סבא זצוק"ל אמר כי הוא יטפל בענין, וניגש לאותו יהודי ואמר לו, 'מה שומעים עליך?', הוא כמובן הכחיש את הענין ולגלג, והוציא פשק-ווילים בכל העיר שזה שקר ועלילה.

היה מצופה וטבעי כי הרב זצוק"ל ישאיר את הטיפול במכשול זה ליעדה החרדית" המנוסים בכגון דא, ובפרט שהרב זצ"ל היה מאוד קשור עם אותו אדם, וגם משום כבוד המשפחה שהרב זצ"ל מאוד החשיב והעריך את אותה משפחה עד אחרית ימיו.

אולם סבא זצ"ל החליט מכמה סיבות שהוא צריך לעמוד מאחורי הענין, ואז הורה לעשות עצרת גדולה ולנדות את אותו יהודי, וכן הורה לסלק אותו מהחברא קדישא שיהיה אסור לו לה-תקרב לבית הקברות.

יום לפני העצרת סבא זצוק"ל כל היום הסתובב בצער עצום ונורא, והיה בזעזוע עצום איך אותו יהודי העז לעשות מעשים נוראים כאלו, ובפרט שהכיר אותו במשך כמה שנים ולא יכל להאמין שהגיע לשיפלות כל כך גדולה.

כל מי שראה את הצער הנורא באותו שבוע של הרב זצ"ל ראה בחוש כמה בער בו כבוד שמים, עד שלא יכל לנוח ולשקוט, וכל הזמן ביכה את המעשה השפל הזה.

★

סיפר נכדו הרה"ג רבי יעקב יוסף אויערבאך

בכי ודמעות משמשים בערכוביא בבית האב-לים ברחוב 'טבור הארץ 4', מקום לשכת הגזית אשר במשך כל השנים האחרונות ישב בו רבינו הגאון הגדול זצוקללה"ה והורה הוראות לבית ישראל, מכאן יצאו פרקי הדרכה והנהגה לכלל ציבור בני התורה והישיבות בארה"ק ומכאן יצאו מאות ואלפי יהודים תלמידי חכמים מופלגים לצד פשוטי עמך בית ישראל, אשר זכו לקבל טללי תחיה מאורו הגדול של רבינו זיע"א, בעצה ותו-שיה בענייני הכלל והפרט, בחכמה ובתבונה עד אין חקר, בענוותנותו הנוראה ובדרישה המבהילה שלו מכל יהודי קטן כגדול, לנהוג בכל ענייניו הגשמיים והרוחניים על פי מידת האמת לאמתה בעומק אחר עומק.

בבואנו לבית האבל, חשנו ביראת הרוממות מגאוני העולם משפחת המלוכה בראשות הגאון הגדול רבי עזריאל שליט"א, שישבו אוננים וחפויים על הרצפה, ממאנים להינחם על ספר התורה האמי-תי שעלה בלהב השמימה מתוך ייסורים נוראים.

לצדם של גאוני התורה שליט"א, ישבו אברכים תלמידי חכמים העמלים בתורת ד', לצד יהודים פשוטי עמך ישראל שכמו ביקשו אף הם להתיישב על רצפת החדר ולהצטרף לאבלים, כל אחד מהם דמע באינספור סיפורים מחיי חייתו של הארז הגדול בענקים שהלך לו, כל אחד מהם סיפר כיצד דווקא אותו מרן זצ"ל הקים מאשפתות והנחה אותו בדרך אשר ילך בה, בתבונה וחכמה אינסופית, בת-קיפות האופיינית אך ברגישות בלתי נתפסת.

יהודי אחד שחזותו מעידה עליו כי עבר תלאה או שנים בחיי, טורח לספר לכל הבאים, כי "הרב אויערבאך החזיק אותי נפשית וכלכלית במשך עשרות שנים, עד השבועות האחרונים... הוא גילה שאין לי מה לאכול בבית, והוא פשוט לקח על עצמו את העול שלי ושל משפחתי... תתפללו עלי שאוכל להמשיך הלאה".

זה לא אחד ולא שניים, מאות סיפורים זורמים כל העת מיהודים דומעים ובוכים מיקירי קרתא דטבריה, מכל העדות והחוגים, על הרועה הנאמן לעדותו, שלפני הכל ואחרי הכל ליבו נמס בפני כל צרה וצוקה שהגיעה לאזניו מצאן מרעיתו, ליבו נמס בפני כל יהודי שהחיים לא האירו לו פנים, והוא בטובו הגדול, בין שקיעות ב'רבינו חננאל', ל'שו"ת הרשב"א', יגע למצוא לו מזור ונחמה, כאשר בכל אותו הזמן מוחו הגאוני והפלאי של גאון הגאונים בדורנו ממשיך לעסוק בהוויות דאביי ורבא, כחד מגאוני קמאי דקמאי.

★

במשך תקופות ארוכות היה הגאון הגדול זצוק"ל מכתת רגליו ובמסירות נפש נוסע בין המו-רשים באיזור לחזק את העם שבשדות, מתוך אח-ריות אישית אדירה למצבם הרוחני של כלל ישראל. כאשר היה מגיע לביקור במושב, היו תושבי המקום נרגשים מקבלים את פניו והוא בהאר-ת פנים ובבהירות היה מלמד ושונה איתם הלכות בסיסיות ושאינן. פעמים שהבורות הייתה כה גדולה, שהוא היה צריך לעמול ולבאר מושגי יסוד בסיסיים בהלכות הבית היהודי, בסבלנות אין קץ. פעם באחד המושבים אליו הגיע לחזק, לימד הלכות חלה ואמר כי צריך עיסה שיעור מ"ג ביצים, אחת מתושבות המקום ששמעה את השי-עור, ניגשה אליו בפליאה כי איננה מכירה מתכון של מ"ג ביצים...

★

אחד המנחמים מספר, שכאשר היה ילד בט-בריה לפני כארבעים שנה, למד והתחנך בתלמוד תורה 'אור תורה' בעיר, לעיתים קרובות היה הרב זצוק"ל עובר שם בסמוך לבנין התלמוד תורה, כאשר היו רואים אותו ילדי הת"ת, היו נעמדים נרגשים בסמוך לגדר והוא בענוותנותו ורגישותו היה מברך ב'שלום' לכל אחד ואחד.

ככלל, הוא מספר, לילי העיר היו מרגישים ליד הרב באווירה מיוחדת, הוא היה מתייחס אליהם בחביבות יתירה, והם מצידם החזירו לו אהבה והיו ניגשים אליו להתברך ולשאול שאלות בגמרא שלא הבינו כל צרכן בשעות הלימוד בת"ת...

נטפי דמע אחר הסתלקותו של גאב"ד טבריה צוק"ל

< המשך מעמ' 9

מכוח הדיבור שהיה לו בצורה בלתי רגילה, מלא וגדוש תמיד ברעיונות עמוקים ומיוחדים. מאז קיבלו אותו כולם וכל היוצא מפיו נעשה ברצון.

★

סיפר הרב פיליפ שליט"א: לפני עשרים שנה הבן שלי שהיה בחור מוכשר והיה שקוע בתלמוד דו, הרב צוק"ל המליץ לו שילך ללמוד בישיבת פוניבז', ואכן עשינו כעצתו והוא הלך להיבחן בישיבה. לאחר שהתקבל לישיבה, אמר לו הרב צוק"ל כי הוא זכה ב'פיס' לאחר שהתקבל לישיבה כל כך חשובה.

לאחר זמן הגענו אליו שיברך את הבן לפני כניסתו לישיבה הגדולה, ובתוך הדברים הזכרנו כי לאחר הקבלה לישיבה, אמר הרב כי הוא זכה ב'לוטו' לאחר שהתקבל לישיבת פוניבז'. אמר לנו הרב צוק"ל: צריך לדייק בדברים, אני לא אמרתי שזכית בלוטו, לוטו אין כזו מילה בש"ס ובחז"ל, אני אמרתי שזכית בפייס, פייס זה דבר שהיה בבית המקדש וזה מוזכר בש"ס, היה זר לו לדבר במילים כאלו שלא מוזכרות בתורה.

★

כאמור, נודעה בכל תפוצות הארץ עמידתו האיתנה והנוראה על משמר ההלכה והמסורת. סיפר נכדו חביבו הרה"ג רבי צבי אויערבאך

כשרים, אך לאחרונה אירעה פירצה חמורה בזה לאחר שניתנה הוראה מהרבנות כי לא צריך להקפיד בזה, ואדרבא מערכת הכשרות תתנהל בקלות יותר דרך פלאפון לא כשר. הרב צוק"ל מאוד כעס על כך שמכניסים לאנשים בכוח לידיים מכשירי רים לא כשרים ועוד שלא שייך שהמשיגי ישראל ביראת השמים שלו בכזה מצב עם כזה מכשיר. היה זה לפני כשנה וחצי, באותה התקופה נערך מעמד של סיום הש"ס המרכזי בעיר בהשתתפות אלפים מתושבי העיר, כאשר הרב צוק"ל נשא את משאו, הוא דיבר בתקיפות נגד הרב שהכשיר את המכשירים, ואמר שהוא יצא מגדר רב, ואכן הדבר עזר שמשגיחים רבים הודיעו שהם לא יתפטרו.

פסולים ומגונים, וכך כולם הבינו שעליהם להתרחק מאותו איש רע.

אחד מהמקרים הזכורים הם כניסתו של ראש העיר לבית מדרשו של הרב צוק"ל – ביהכ"נ המרכזי, ובגסות רוח השתולל בבית מקדש מעט, תלש את מכתביו של הרב צוק"ל מהקירות ובמילים בוטות זלזל ותקף בכל הקדוש והיקר לעם היהודי וכמובן תקף את הרב באופן אישי.

במכתב כתבו הגאון הגדול צוק"ל: "יום עש"ק לסדר "על פני כל אחיו נפל" (חיי שרה), כ"ד מר-חשון תשע"ט."

"מה זאת עשה אלוקים לנו"

"לכל בני התורה ושומרי מצוות בעירנו הקדושה, נתאסף כולנו לבדוק מעשינו ולהבין מה זאת עשה אלקים לנו, והרי כולנו אשמים בזה פחות או יותר, כבר אמרו חז"ל אחד שוגג ואחד מזיד בחילול השם, כי כנראה היינו צריכים להתאמץ עוד יותר לעצור בעדו ובעד המסייעים לו."

"ברור שעצם בחירת אדם שכל פרסומו ומהותו קשור בחירוף וגידוף מערכות אלוקים חיים, על ד' ועל משיחו ר"ל, יותר גרוע מלפיד, זהו חילול ד' חמור מאוד, וכבר התרענו כי פיזול הכח החרדי יגרום את בחירת המומר להכעיס הזה, ושוגג כמזיד בחילול השם."

"לפני הבחירות השקיעו כל הדיון כביכול הנושא הוא שומר שבת או מחלל שבת ח"ו, ומלבד שהנה דין גרמא להעלאת המומר להכעיס הזה שכל התפארותו היא ברצונו להרס ולהחרים את השבת בעירנו, עוד נתוסף כאן חילול ד', והרי חילול השם יותר גרוע מחילול שבת שאין לזה כפרה, וכאן עצם הבחירה גם ללא שיעשה כלום היא כבר חילול ד' חמור עד מאוד."

"ונראה לי שבראשית דבר צריך להכריז קבל עם ועדה ולמסור מודעה רבה לאוריינת כי אין אנו שותקים על חילול ד' הזה, וכי כל שינוי גדול או קטן שיעלה על ליבו של המומר הזה לעשות, נתאגד כולנו ללחום בזה בכל דרך ואף נגרום סערה עולמית על חילול עיר

נאמן ביתו ששימשו בנאמנות ובמסירות שנים רבות הרב עוזי בוסקילה שליט"א מגולל את קורות הבחירות האחרונות לראשות העיר בטבריה: לאחר הבחירות התברר לדאבונו שנבחר לראשות העיר רון קובי, אדם שנלחם בכל הקדוש והיקר וניסה לפגוע בכל כוחו בקדושת השבת והתורה, היה לו רוב גמור בעיר, וכל האנשים היו בטוחים שאין מה להילחם איתו ואף אחד ממש לא האמין שתעזור מלחמה מולו לאחר הניצחון המרשים שלו בבחירות.

וכך החל אותו ראש עיר להילחם בכל דבר שריח של תורה ויהדות נודף ממנו, בהתרסה וזלזול מחפירים שזעזעו את לב כל העם היהודי בארץ ובגולה, החל מתחבורה ציבורים בשבת וכלה בהצרת צעדי שומרי התורה והמצוות בעיר.

הרב צוק"ל בראותו כבלע את הקודש, בכה על כך בכיות מרוב בות, הוא היה בוכה על חילול ד' הנורא ואמר שוב ושוב כי אם לא נילחם אז מי יודע מה ניענש על זה.

וכך היה בבחינה של מרדכי היהודי, שעמד לבד והחל להילחם ולזעוק בשער בת רבים כי לא יהיו איש לעשות שיתוף פעולה עם אותו רשע. היו גורמים בעלי ממון רב שהציעו הרבה כסף לעשות פשרה, אולם הרב לא הסכים לשום דבר, ועוד יותר מזה הרב לא הסכים להיפגש איתו כלל.

באותם ימים ניהל הרב צוק"ל את המלחמה לבדו, כל דרכי המלחמה כל פרט ופרט הוא ניהל במשך כחצי שנה, הוא הביא את כל הרעיונות לציבור היראים ולעסקנים שפעלו בשליחותו, הוא ניסח מכתבים חריפים בענין כנגד ראש העיר וכתב אותם במאמצים גדולים, כשהוא מורה לפרסמם בכל מקום ובכל בית כנסת בעיר, עד שהצליח עם הזמן להפוך אותו ללעג ולקלס עד שכולם הבינו שהוא לא ראי להיות ראש עיר ופלטו אותו.

המכתב המפורסם אותו כתב הגאון הגדול צוק"ל עורר הדים רבים מ'התעוזה' שלו לכתוב מילים כה חריפות, עוד בימים בהם דובר על 'פשרות' ו'הידברות' מול ראש העיר, אך ככוונה תחילה הוא הציל את העיר טבריה וגרם לראש העיר להגיב באמצעים

היית שם

כמה מתוקנים דרכיו, כמה נאים מעשיו רשמים מניחום האבלים אחר פטירת גאב"ד טבריה צוק"ל

■ הרב משולם אינדורסקי

"מה הבריות אומרות עליו"

בבואי לטבריה, נאלצתי לרדת מן האוטובוס בתחנה מרכזית הרחוקה מבית הרב צוק"ל, שם לקחתי מוניט. עם תחילת הנסיעה כשהגדתי לנהג, טברייני אופייני, להיכן פני מועדות, פתח במספד ספונטאני: "הכרתי את הרב בתור לקוח במונית שלי, אני מתחנת מוניות הבונים, הרב והרבנית היו לקוחות שלי, תמיד רצו לתת הרגשה טובה לנהג, התייחסו בכבוד, אם עלתה נסיעה 25 שקלים הם היו משלמים מאה... יצא לי כמה פעמים לקחת את הרב צוק"ל מקבר רבי מאיר בעל הנס לביתו, הוא היה תמיד צוחק, הוא היה תמיד מחייך. זה היה לפני שמונה שנים, כשעדיין הרב לא היה על כסא גלגלים, הם היו גרים קומה אחרונה, בעליה אחרי השטיבלאך. כיף היה להיות במחיצת הרב, היתה לו הרבה אנרגיה חיובית, היה מחייך, היה מדבר אתך. כמה חבל, אני יכול להגיד שעם ישראל אבד צדיק יסוד עולם, אתה מדבר איתי עכשיו עליו וצמרמורת יש בי, נשמתי בגן עדן". אמרתי לו, "זה נקרא קידוש ד', שכן אדם שלומד

תורה כולם רואים את אצילות מידותיו ונעצמות הליכותיו, אז כולם אומרים אה, שווה ללמוד תורה". הוא ממשיך ואומר – "אין עוד צדיקים כמו הרב אוירבך, זה מהדור שאינם קיימים יותר, אין דברים כאלו, עם כל הכבוד לכל אחד במקומו, אלה מסוג האנשים, דור שהלך ואיננו, מה לעשות, זה העולם... אם הסדרן היה אומר גש להרב אוירבך, באותו רגע הנהג אמר לעצמו 'הו, אני מסודר היום', אם רק העינינו להם שקית חלב הביתה הם היו משלמים פי חמש ממה שזה שווה".

שאלתי אותו, אם מדברים על הרב, איך באמת אתה חושב שהרב נהיה כזה אדם טוב? אתה חושב שהוא נולד כך?

הוא לא משיב לי, רק ממשיך בשטף דבורו, כעת הוא רואה מול עיניו רק את הרב צוק"ל. "אתה יודע, בפעם הראשונה ששלחו אותי לקחת אותו מהציון של רבי מאיר לביתו, אתה יודע פחדתי כזה, אמרו לי החברים, תשמע אתה הולך להביא רב גדול, צריך לדעת איך להתנהג, ופתאום אתה רואה שעולה בן אדם לאוטו, ותשמע זה בן אדם נעים שזורם כמוני וכמוך, מדבר אתך בגובה העיניים

שליט"א: מנהג העיר טבריה מזה מאות שנים מוזמן מרן הבית יוסף שהכהנים אינם נושאים כפים ביום חול רק בתפילת מוסף בשבת קודש. מידי פעם היו כאלו שערערו על המנהג ורצו לשנות, פעם אחת היה כהן אחד שנהג בחוצפה ועלה לדוכן לשאת כפים לאחר שהרב צוק"ל אמר לו לא לעלות לדוכן, אך הוא עלה בכל זאת, וכך נשנה הדבר כמה פעמים, עד שהרב בחכמתו אמר לגבאים כי בפעם הבאה שעושה כן, להחרים לו את הנעליים, ומאז לא העז לעשות כן שוב.

★

במשך כל השנים החמיר מאוד הרב צוק"ל שמשגיחי הכשרות לא יחזיקו פלאפונים לא

הקודש מקום התנאים והאמוראים."

"והשם יעזור בזכות קדושי עליון שמנוחתם בעירנו ובזכותא דרבי מאיר בעל הנס ובזכותא דרשב"י אשר טיהר את עיר טבריה, שינחול מפלה לא להגיע לחילול שבת ולא לעוד דברים גרועים שהוריע כי בכונתו לעשותם, דברים שבושה להעלותם על הכתב." "והננו מגלים דעתנו דעת תורה ופסק הלכה בזה, כי ישנו איסור חמור על כל התחברות עמו, ובדאי שח"ו לא לישב עמו בקואליציה אחת, בלא שום טעדיק ותרוצים, וכל המתחבר עמו נותן יד לפושעים ואחריתו כמוהם."

"אנא ק-ל נא סלח נא רחם נא חמול נא על שארית יוסף – עמך ישראל, שינצלו מן המוקש הזה, וכל המסייעים שגרמו לבחירתו שאף השוגגים צריכים כפרה, יתן ה' ונזכה לביאת גואל בב"א."

...

תוספת דברים על המכתב הראשון

בעצם הודעתי וכתבתי וחתמתי שמי, גלוי ומפורש בדברים ברורים ונוקבים, פסק הלכה למעשה, כי כל התחברות עם הרשע הזה אסור, ובעיקר בנושא ההצטרפות לקואליציה.

ורצוני להוסיף משהו, כי ידוע הרי שלחילול ד' אין תקנה רק ע"י קידוש השם, וכשרואים שמשאירים אותו מבלי להצטרף עמו, יש בזה קצת תיקון,

ובעצם החילול ד' נמשך ומתרבה מיום ליום שיש כזה איש אשר מתלהב ובשצף קצף ללא מעצור מדבר השכם והערכ נגד הדת, ונגד התורה, ונגד השבת, ונגד החרדים, וגם אני הייתי נבוכ להבין שמץ דבר, והמסקנא היא שזה התורצה של הפוליטיקה הארורה, כי בפוליטיקה עושים את כל החשבונות חוץ מאשר כבוד שמים, שזה משאירים כביכול להקב"ה, "הסובל ומעלים עין מסוררים" או לאזנים שכך שומעות, וחז"ל הקדושים הורו לנו ולימדנו ההיפך שכל החשבונות יהיה מה שיהיה בטלים ומבוטלים כשיש ענין של חילול השם."

למציאות העגומה והכאובה, כי התורה הקדושה בעצמה נמצאת כאן, והיא יושבת שבעה על מחמד עיניה ונור שעשועיה שזכה ע"י עמל תורתו לבחינת "אמור לחכמה אחותי את" ו"מה נמלצו אמריה כדבש לפי", עד שהיו דברי תורתו שמחים כנתינתן וערבים על שומעיהם כיום שניתנו בהר סיני.

כפתחי ביתו של אברהם אבינו הפתוחים לארבע רוחות השמים כך פתח רבינו ב"פתחי אברהם" גליא לדרעיה ונפל נהורא בבי מדרשא, פתחים ושערים לרוב, שערי דעת, חן וחסד, שערי לימוד, שערי זוהר חכמה, שערי זוהר בינה, שערי יושר, ושער סיעתא דשמיא הכולל כל השערים כולם, כי הכל מיד ה' עליו השכיל, בהיותו גברא דמריה סיעיה, מאוריה דאברהם. וכעת שנסתלק אותו צדיק, שבעסקו בתורה בחדוותא דליבא קיים כל העולמות (כמאמר חז"ל המובא בנפש החיים שע"ד), הרי "ממנו תוצאות חיים" שמד"ת יוצאין חיים לעולם (שם), ואין לך "טבור הארץ" גדול מזה.

ושם, בטבריה של ארץ ישראל, יושבת התורה הקדושה לארץ וראשה חפוי על לוחם מלחמתה, < המשך בעמ' 11

ומחייך וזה, אז הבנתי שסתם הלחיצו אותי לפני כן אבל אני אומר לך, היתה עליו הילה על הפנים שלו, ראית דמות של מלאך. חבל על האנשים האלה, חבל. אתה השני שאני לוקח היום לביתו. אתה יודע שבבית הישן הוא היה עולה שלש קומות ברגל, לא היה שם מעלית, וזה בגיל שמונים. העיר טבריה איבדה רב גדול, מלאך."

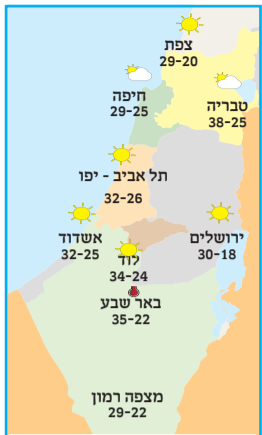
מה הבריות אומרות עליו, פלוני שלמד תורה, ראו כמה נאים מעשיו כמה מתוקנים דרכיו.

"טבור הארץ" – "פתחי אברהם"

יירדתי מן המונית ברחוב טבור הארץ, בו שכן ביתו נאזה קודש של גאב"ד טבריה צוק"ל, תוך שאני מהרהר לעצמי יזכי מה ענין "טבור הארץ" לטבריה השוכנת לה אי שם בגליל הרחוק...

אך בהיכנסי לבית המיתום בטבור הארץ 4, ריח משכר מניחוח ירושלים של מעלה עלה באפי.

ראיתי למול עיני כמיות אדירות של דפי גמרא חיים, בדוגמת אחיו ובניו הגאונים שיכלחט"א, עד שאין מי מהאבלים שאינו ת"ח מופלג, מרבין תורה ומורה הוראה. חשתי באותם רגעים כי הלא זה משל

בהיר עד מעונן חלקית. ירידה קלה בטמפרטורות. תחול הקלת מה בעומס החום. הטמפרטורות יהיו רגילות לעונה. עדיין ישררו עומסי חום כבדים ברוב האזורים.

תשקיף ימים הקרובים

שלישי

מעונן חלקית עד בהיר. תחול ירידה קלה נוספת בטמפרטורות. הקלה בעומס החום. הטמפרטורות יהיו מעט נמוכות מהרגיל לעונה.

רביעי

מעונן חלקית עד בהיר. ירידה קלה נוספת בטמפרטורות בעיקר בהרים ובפנים הארץ. הטמפרטורות יהיו מעט נמוכות מהרגיל לעונה.

חמישי

לא יחול שינוי של ממש במזג האוויר.

מקור: השירות המטאורולוגי הישראלי

שערים יציגים

חלר 3.2230 ▲
פרנק שוויצרי 3.4926 ▼
אירו 3.7835 ▲
שטרלינג 4.4484 ▼

מקור: בנק ישראל

עמודים
הטעונים
גניזה:
2,9,10

הפלס

בטאון עולם התורה
מערכת ומינהלה:
רח' המרפא 3,
הר חוצבים, ירושלים
טלפון: 02-50-90-666
פקס: 02-50-90-669

מייל המשרד:
office@hpeles.com
לשליחת צילומים ותיעודים:
9136414@gmail.com
הפצה ומנעים 02-500-1127
בין השעות א' - ה' 8:00-16:00
קבלת מודעות עד 20:00,
בימי חמישי עד 18:00 בערב

צילומים: AP, Wikipedia
Flash90, Shutterstock
משה
בלוי, רונן שטלצר

פקס הועדה הרוחנית:
02-5322677

אין המערכת אחראית לחיזוק המודעות וסגנון
ואין בפרסומן משום מתן הכשר

המומלצים לשירותך

רשימת השלוחות הישירות

- 116 אבחונים

11 אדריכלות

12 אוטובוסים

13 אולפן הקלטות

14 איטום וזיפות

15 אינטרקום

16 אינסטלטור

17 איפור

18 אלומיניום

135 ארבעס לשמחות

19 בארים ועיצוב אירועים

107 ביטוחים

124 בלונים

31 בנייה - קבלן

97 גז - טכנאי

115 גנן וניקוי חצרות

20 גן ילדים - ריהוט

21 גרביים וגרביונים

22 גרפיקה

23 דודי שמש

24 דיו וטונרים

25 דלתות

26 דפוס

30 הגברה

38 הדברה

111 הדרכת טיולים

27 הובלות דירה

28 הובלות קלות

29 הוצאה לאור

113 היתרי בניה

30 הנהלת חשבונות ויעוץ מס

44 הסעות-מיניבוסים

32 השכרת רכב

138 ויזות ושיירותים לאמריקאים

33 וילונות

112 זגג

34 חשמלאי

67 טשולנט

35 יונקרט

36 כריכת ספרים

119 כלי כסף

134 כתיבה וקופירייטינג

37 לוויות - ארגון וכריזה

133 ללא גלוטן

89 מבזקים

24 מדפסות, פקסים ומ. צילום

130 מהנדס ומפקח בניה

37 מודעות רחוב

39 מוניות בינעירוניות

40 מוניות עירוניות

106 מונית לנשים (חרדית)

41 מוצרי חשמל - תיקון

100 מוצרי חשמל - מכירה

42 מזגנים

127 מזכרות

119 מחזוריים וסידורים

103 מחסני גינה

43 מחשבים - טכנאי

82 מחשבים - מכירה

51 מטבחים

121 מיכלי מים לשבת

45 מכשירי כתיבה וחומרי יצירה

46 מנעולן

92 מסגריה

96 מערכות מים סולריות

137 מערכות מסחר

ודפי נחיתה
- 114 מצברים

83 מצלמות

47 מצלמות אבטחה

48 משחקים ומתקנים

84 משכנתאות והלוואות

49 מתנות ועיצובים

118 מתנות מודפסות

101 ניילון לכסאות

136 ניילון לספרים

85 ניילון - מפות

50 נגר

105 סופר סת"ם

52 סורגים

53 סיוד וצבע

79 סירוק כלות

109 סנפלינג ועבודות גובה

90 ספות

120 ספרים

108 עבודות סמינריוניות

75 עגלות

54 עורך דין

55 עימוד ספרים

56 עיצוב פנים

49 עיצובים

57 עריכת וידאו

108 עריכת ספרים

58 פאות

59 פוראור - אלורה ותו' תזונה

102 פטיפורים ועוגות

49 פירות חתוכים

61 פלאפונים

67 פקעלאך

62 פרגולות

63 פרחים

88 צורף ותיקון משקפים

64 צילום ארועים וכנסים

65 צילום וידאו

78 צילום ילדים

110 צימרים ודירות לשבת

66 ציציות, טליתות וכיפות

125 צריבת דיסקים

67 קוגל

68 קוסמטיקה

69 קייטרינג

70 קלדנות

71 קמח מלא

72 רקמות

90 רהיטים

101 רפד - עד הבית

122 רשתות

98 שיעורים פרטיים וה. מתקנת

73 שיפוצים

128 שיש

74 שמלות כלה

93 שעונים

104 תופרת

81 תזמורת

75 תינוקות - מוצרים

76 תיקוני בית

77 תסרוקות

105 תפילין - שיפוץ ומכירה

חשוב מאוד לבצע כל הזמנה

דרך קו המומלצים ולא בשיחה ישירה

אנו עומדים לרשותכם בימים:
א'-ה' 8:30 עד 15:30 בשלוחה 8
או במייל kavmumlatzim@gmail.com

טלפון ללקוחות גולן: 02-5877778

4523*

קו המומלצים
בחרנו את הטובים ביותר

יום שני ח' אלול ה'תשפ"א

דף היומי: סוכה מ' • המשנה היומית: מקוא' ז, ז, ח, ט

הלוח היומי

צפת	אשדוד	קרית ספר	בני ברק	ירושלים	
08:14	08:20	08:18	08:18	08:17	סזק"ש מג"א לחומרא
08:32	08:38	08:36	08:36	08:35	סזק"ש מג"א
09:22	09:26	09:24	09:25	09:24	סזק"ש גר"א
09:56	10:00	09:59	09:59	09:58	סז"ת מג"א
10:29	10:33	10:31	10:32	10:30	סז"ת גר"א
12:42	12:46	12:44	12:45	12:43	חצות היום
13:12	13:16	13:14	13:15	13:13	מנחה גדולה גר"א
16:35	16:38	16:36	16:37	16:36	מנחה קטנה
17:59	18:01	18:00	18:01	17:59	פלג המנחה גר"א
19:22	19:24	19:23	19:24	19:22	השקיעה במישור
19:27	19:24	19:26	19:25	19:27	שקיעה בגובה
19:43	19:44	19:43	19:44	19:42	צאת הכוכבים
19:50	19:52	19:50	19:52	19:49	צאת הכוכבים חזו"א
הזמנים למחר					
04:24	04:30	04:28	04:29	04:28	עה"ש 90 דק'
04:44	04:51	04:49	04:49	04:48	עה"ש 72 דק'
05:08	05:14	05:12	05:13	05:12	הנחת תפילין
06:03	06:08	06:06	06:06	06:05	הנץ החמה במישור
01:00	01:00	06:15	06:11	06:05	הנץ הנראה

הזמנים ע"פ לוח 'חזון שמים'

מה שאחזו"ל תלמידי חכמים כל זמן שמזקנים דעתן מתיישבת עליהם".

אכן, זהו סודו של תלמיד חכם, להבדיל ממי שכוחו בגשמיותו, כמו מתעמל, או סוחר, מדינאי או בעל מקצוע, שכלל שהנו צעיר ובריא וכוחו במותניו כך יצליח בעיסוקו ויגדל שמו. לא כן הת"ח שמקצועו זהו עצם חיבר-רו לתורה הקדושה, השממית, וככל שיצבור זמן איכות בעמלו בתורה הקדושה כן ילך גדלו ויתעצם, יחד עם דבקותו בנותן התורה שתגדל אף היא בהתאם, וכך באותה מידה יגדל שמו כשם הגדולים אשר בארץ. נמצא אפוא שימי זקנותו של הת"ח הם המה הימים הנשגבים ביותר בימי חייו, בהיותו מעוטר בשנים על-גבי שנים עמוסות בעמל התורה וקרבת אלוקים, וכל אלו עידנו את נפשו, יישבו את דעתו וזי-ככו את לבבו.

זהו שראינו כולם, את עיוזו תפארת עוצמת רוחו ונפשו של הגאב"ד דטבריה זצוק"ל, בשנים האחרונות לחייו בפרט, בעת שיועזו שומרי הבית, בהקה לה הנשמה בשלל גווניה, וכמו לבה רותחת מאשה של תורה פרצה לה מלבו הטהור ומלאו פני תבל תנובה, כאשר לא די שלא כמש מזקנה אלא חגר חרבו על ירכו, במרץ ובחדוות נעורים, והיה זה בבחינת 'זקנים פני נערים ילבינו', בהיותו צעיר ברוחו וזקן בדעתו כמאמר הפיוט 'ויחזו בך זקנה ובחרות ושער ראשך בשיבה ושחרות'. לאורו נסע ונלך.

אבל יחיד עשי לך, טהרת הקודש'

פגשתי שם את הגאון רבי יוסף קדיש ברנד-סדורפר שליט"א רב קהילת 'קנה בושם' טבריה, והוא קונן בפני בלב נשבר: "לקהילה שלנו יש אבל יחיד. הוא קירב אותנו, ואף הגיע לאחר-נה להשתתף בהכנסת ספר תורה בבית מדר-שנו. הרב זצוק"ל היה דוגמא לגדלות אמיתית בתורה ויראת שמים. הוא אף שח באוני כי היה לו חלק מרכזי בהבאת הדברים אצל אחיו הגדול מרן ה"דרכי שמואל" זצוק"ל בנושא של 'טהרת הקודש', אחרי שראה מה שקורה פה בטבריה, את הקלקולים הגדולים שנעשים פה, סיפר זאת לאחיו, וזה היה הגורם המכריע אצלו".

"כמה פעמים שהייתי אצלו", ממשיך הרב ברנדסדורפר שיבלחט"א, "הוא דיבר עמי על הנושא של החינוך, על העוללות שנעשות בתחום הזה, וזעק מנהמת לב, כשהוא פורץ בבכי "מוכרחים לעבור לטהרת הקודש! מה יהיה עם כל התלמידים שנשארו בחינוך הכללי?!". כך נראה ת"ח שאכפת לו מכלל ישראל, אכפת לו מכבוד שמים, הנושא הזה בער בלבו כאש להבה. בכלל, היה לו את הלב הנקי והנפש הקדושה בשביל להבחין בחגירת ציפורן של פגמת הסכין, וכמו המומחה הגדול ביותר בבדיקת הסכין, ידע הוא זצ"ל לממש את הדופק ולחוש בסטיה קלה שבקלות בקדר-שת וטהרת בית ישראל".

המשך מעמ' 10

לוחם מלחמת מצוותיה, מלחמת הוגי שעשר-עיה, שהשליך מנגד נפשו על קדושת טוהר לבם ונפשם של תשב"ר בעירו ומחוצה לה, ונתן עצמו וכל כולו באהבת עולם, למען עמלי תורה מקיימי עולם.

ומהיכן בא למידה זו, הוא אומר מ"אהבת כלולותיך", 'אל תקרי מורשה אלא מאורשה', ומאותה אהבה, אשר אם יתן איש את כל הון ביתו בעדה בוז יבוזו לו, מכח אותה אהבה קל היה בעיניו להצפין אל ארץ לא זרועה כשהוא מתרפק על התורה הקדושה כשכורת ולא מין, הרחק מאחיו, הרחק מבית אביו, הרחק מאוירת ירושלים של מעלה, הרחק מידידיו ורעיו, אך בצמוד למכרה הזהב - "מה אהבתי ותרתי". קיים הגאב"ד דטבריה בנפשו 'שמחו בד' וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב'.

וכעת, בין כתלי הבית הספוגים בשמחת התורה ובעמלה, נמצאים כאן בין המנחמים גדולי תורה לצד נהגי מוניות... עמלי תורה לצד עמלי כפים, בעלי בתים ובעלי דוכנים, מכל העדות והחוגים, פרופסורים ועובדי אדמה, וכל סוגי הכיפות... לכל אלו מקום היה בלבו של הגאון זצוק"ל, כולם, ממש כולם, הרגישו בנוח במחיצתו, ידע לדבר ללב כל אחד מאלו, כשעם היותו גאון מבהיל בכל מכמני תורה, וגדולי הת"ח ישבו למולו בהכנ-עה וד"א בהשתעשעם בעומק סוגיות השי"ס, ומיד לאחר מכן האזין בענותנותו למצר-קותיהם של פשוטי העם, כשהוא יורד עמם לעומק עניניהם, בנתינת עצה ותושיה כינה וגבורה לעמידה מול נסיונות הזמן. הכל מתה-לכים כאן בראש מורכן, כשדוק של עצב מכסה על פניהם ההמומות.

לא נס ליחו

בחדר המדרגות, תפסתי שיחה עם אחד האברכים שזכה להתקרב למרא דאתרא זצוק"ל בשנים האחרונות. הוא מדבר על רבו בהערצה מופלגת, בגעגועים ובערגה, כשדמי-עות נקוות בוויית עיניו, ולבו כמו צר מהכיל את עוצם רגשותיו. "אפשר לשאול שאלה?" העזתי פני. "איני מבין, הלא הנפטר הגדול, בעשר השנים האחרונות כבר היה לצערנו מצד מצבו הגופני כשברי לוחות, כמעט לא יכול היה להתנהל כאחד האדם, בהיותו משותק ברוב חלקי גופו, ודיבורו היה בכבדות, והנה הנכם המומים ומוזעזעים משל נפטר כאן ת"ח צעיר ומלא חיות".

בראותי את פני האברך כבר הבנתי ששאלתי שלא כהוגן. "הרב זצ"ל היה מלא חיות ושמחה עד יומו האחרון ממש, הוא היה מקור השמחה שלנו, מקור חיותנו, הפריש-קייט והחיוניות שלו לא כהו בכי הוא זה, עד זיכולא בתרייתא, ואפשר לומר שדוקא בשנים האחרונות הרב כמו קיבל כוחות מחודשים והשפעתו הרוחנית הלכה והתעצמה, על דרך